

Mgr. Jana Cermanová: *Pražské sochařské výstavy 1898 – 1916. Příspěvek k problematice galerijní prezentace sochy*. Disertační práce. Universita Karlova v Praze, Ústav hospodářských a sociálních dějin, Praha 2013. 273 s.

Posudek disertační práce.

Ve své disertační práci se Mgr. Jana Cermanová rozhodla sledovat genezi pojetí galerijní prezentace sochařských děl na přelomu 19. a 20. století, tedy v době, kdy vzrůstala společenská poptávka po sochách dekorativních i funerální povahy, kdy rostla účast sochařů na pražských výstavách Krasoumné jednoty a Spolku výtvarných umělců Mánes, později též Skupiny výtvarných umělců. Autorka se současně zaměřila na uplatňování soudobých výstavních trendů, na užívání aplikací secesní ornamentiky ve výstavních sálech, na atmosféru pražských výstav významných zahraničních sochařů a v neposlední řadě na „obraz sochařských výstav viděných zvenku – tedy očima publika“ (s. 14).

Stěžejní cíl práce a dílčí problémy, které z něj vyplývají, tvoří promyšlenou strukturu práce, kde tři velké celky, odkazující na činnost významných pražských výtvarných uskupení (Krasoumná jednota, Mánes a radikální Skupina výtvarných umělců), jsou děleny v dílčí partie zkoumající zastoupení českých a zahraničních sochařů na vybraných akcích a reflexi jejich účasti (nejen) v soudobém tisku. Jednotlivé části spisu jsou vyvážené (čtenáře jen možná napadne, proč si Bourdelle zasloužil podkapitulu „Obraz Émila Antoina Bourdella v tisku“, zatímco novinářská reflexe Rodinova pobytu nikoli?) a logicky na sebe navazují. Obrazová příloha je integrována do textu, což umožňuje její důslednější provázanost s textem, práci pak doplňuje soupis výstav pořádaných Spolkem výtvarných umělců Mánes. Práce je chronologicky vymezena letopočty 1898 a 1916, tedy rokem samostatné výstavy in memoriam Stanislava Suchardy.

Cíl práce, základní hypotézu a dosavadní stav bádání upřesňuje autorka v úvodu. Ten je přehledný a jasný, více pozornosti snad mohla věnovat hodnocení jednotlivých titulů a představení použitých metod.

První část práce je věnována výstavám pořádaným Krasoumnou jednotou v pražském Rudolfinu, přičemž se opírá především o katalogy jednotlivých výstav a dobové pohlednice, které k výstavám vycházely. Autorka se v ní dotkla rovněž sochařské části Všeobecné zemské výstavy z roku 1891. Obě úvodní části vytvářejí platformu pro analýzu díla jednotlivých generací sochařů, kteří na výstavách Krasoumné jednoty participovali, přičemž si autorka všímá nejen jejich tvorby pro výstavní, ale i pro zcela komerční účely. Odpovídající pozornost je věnována tvorbě Bohuslava Schnircha, především jeho posmrtné výstavě z roku 1902, jejíž uchopení přibližuje autorčina metodická východiska, užívaná v následujících částech spisu, ať již v popisu výstav Bohumila Kafky,

Jana Kalvody, Vilíma Amorta, „českých Němců“ či cizinců vystavujících na výstavách Krasoumné jednoty. Významné místo zde zaujímá analýza pojetí výstavy sochařského a malířského díla Belgičana Constantina Meuniera, kde autorka hledá paralely mezi bruselskou, vídeňskou a pražskou výstavou tohoto umělce. Tato část práce končí shrnutím výhrad, které měli k výstavní politice Krasoumné jednoty členové SVU Mánes. Autorka tak vytváří logický předěl k další části práce, které je věnována výstavní činnosti tohoto spolku.

S výstavní činností SVU Mánes je spojen vznik nové výstavní estetiky, jíž se podřídil jak vzhled výstavních budov, uspořádání jejich interiérů, strategie prezentace artefaktů i osobnosti jednotlivých vystavovatelů. Aranžmá výstav se tak stává samostatnou disciplínou „na pomezí několika výtvarných oborů“ (s. 84), byť je nesporná invence autorů výstav občas limitována finančními možnostmi spolku. Rodinovy výstavy pak autorka využila k zamyšlení nad problémem instalace soch postrádajících komemorativní charakter; všímá si jejich umístění ve veřejném prostoru i v interiérech. Stranou její pozornosti nezůstalo ani vystavování drobné plastiky, plaket, medailí a skic, ani socha jako objekt umělecké a reportážní fotografie; obratná analýza tohoto ikonografického materiálu obsahu řadu zajímavých a obecně využitelných postřehů.

Třetí, závěrečná část práce se týká výstavní činnosti Skupiny výtvarných umělců, která mohla hned od počátku svého působení využívat prostor pražského Obecního domu, kde své výstavy začaly instalovat i obě starší sdružení. Komparací obsahu i provedení výstav všech uskupení s akcentem na úsilí českých kubistů o slohovou jednotu (zdá se, že se tato snaha pokaždé nesetkala s úspěchem) upozorňuje autorka na posun ve vkusu a zájmech návštěvníků výstav. Zcela na závěr se autorka zamýšlí nad specifiky sochařského ateliéru: návštěva ateliéru slavného umělce přišla do módy už v 18. století a raný dvacátý věk netvořil výjimku. Cenné jsou autorčiny postřehy týkající se každodenního života sochaře tráveného ve skrovných podmínkách ateliéru-příbytku; logika zařazení takto zaměřené kapitoly je zřejmá: i skrovný ateliér mohl sloužit jako soukromá výstavní síň.

Pokud se týče heuristické báze spisu, zdá se, že autorka neopomněla nic podstatného. Podrobnější informace o přípravě Rodinovy výstavy, která – jak i autorka naznačuje – byla kultovním průlomem do dosavadní praxe výstavnictví, kladoucí důraz na „ukázněnost a uměřenost“, na „vztahy mezi prezentovanými díly“ a implementující do praxe onen dobově vzývaný „amor vacui“ a „Gesamtkunswerk“ (s. 84; podrobněji o výstavě s. 92an.) by jí možná přinesl příslušný díl edice Rodinovy korespondence,¹ starší, ale stále přínosná studie Heleny Korbelové z roku 1981,² či

¹ *Correspondence de Rodin*. I., 1860-1899; II., 1900-1907; III., 1908-1917; IV., 1913. Textes classés par Alain Beausire, Hél(e)ne Pinet, Florence Cadouot et Frédérique Vincent. Édition du Musée Rodin, Paris 1985-1992

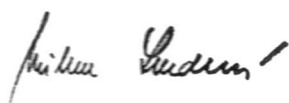
² Korbelová, Helena: *Rodinova pražská výstava a jeho návštěva v Praze*. Documenta Pragensia, Archiv Hlavního města Prahy, Praha 1981, s. 106-124.

katalog sestavený roku 1979 Annou Masarykovou.³ Více pozornosti mohla autorka věnovat kanonické studii F. X. Šaldy *Géniova mateřština*; o její existenci sice ví, ale cituje ji ze sekundárních zdrojů (s. 104an.) Na druhou stranu je pravda, že edice Mařatkových vzpomínek poskytuje všechny základní údaje pro rekonstrukci této významné akce a že autorčiny závěry úspěšně revidují až dosud nekriticky přejímanou vizi s všeobecným veřejným nadšením, jež údajně provázelo Rodinovu soubornou výstavu.

Pokud se reflexe návštěvníků týče, určitě by cenné poznatky přineslo využití většího korpusu archivních i editovaných pramenů osobní povahy, a to nejen „umělecky orientovaných osobností“. Stranou téměř zůstaly rozsáhlé edice Šaldovy korespondence. K partiím týkajícím se „tělesnosti“ a vizuálnosti soch a výtvarného prostoru (s. 89an.) se nabízel sborník příspěvků z 29. plzeňské symposia.⁴ Dobrý dojem z celkové podoby práce občas ruší drobné prohřešky typu neuvádění křestních jmen osob při první zmínce, občasné „skrblení“ vysvětlujícími poznámkami (ty by čtenář jistě přivítal u letmo zmiňovaných výstav v St. Louis, 1904, v Londýně, 1906), některé vcelku zanedbatelné stylistické neobratnosti (hned na s. 1, idea „o pracovním setkávání sochařů“), frivolnost některých výrazů (s. 37 – „propadák“, s. 42 an. - „Mánesák“, s. 236 „umprum“).

Uvedené drobné výhrady nijak nesnižují originalitu a přínos disertační práce Mgr. Jany Cermanové. Spis je založen na důkladné heuristice, stěžejní problém sledován v širším, především střeoevropském kontextu, autorka obratně využívá možností, které jí nabídly zvolené metody, je zdatná v interpretacích. Celkově působí práce kvalitním dojmem a o jejím přínosu moderním kulturním dějinám nelze ani v nejmenším pochybovat. Stejně jako o tom, že Mgr. Jana Cermanová prokázala, že jí vědecký titul Ph. D. právem náleží. Cíl, vytyčený v úvodu práce, byl bezezbytku splněn. Práci proto ráda doporučuji k obhajobě.

V Hradci Králové, 21. května 2013

prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.

³ Masaryková, Anna: *Rodin (a) Prague*. In: Auguste Rodin, Nationalgalerie Berlin, 1979. Katalog.

⁴ Taťána Petrasová, Pavla Machalíková (eds.): *Tělo a tělesnost v české kultuře 19. století*. Sborník příspěvků z 29. ročníku symposia k problematice 19. století. Praha 2010.